

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Marian Buliński (sprawozdawca)

SSN Roman Sądej

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury Piotra Kruszyńskiego,

w sprawie **adwokata M.W.**,

obwinionego z § 8 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ustawy Prawo o adwokaturze oraz z § 63 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, z art. 64 w zw. z § 61 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu oraz w zw. z art. 80 ustawy Prawo o adwokaturze, z § 64 zd. 2 w zw. z § 61 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ustawy Prawo o Adwokaturze,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 9 lutego 2017 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 21 maja 2016 r., sygn. akt WSD .../15,

utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...] z dnia 20 maja 2015 r., sygn. akt SD.../15,

1. oddala kasację,

2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego, w tym wydatkami w kwocie 20 (dwudziestu) złotych, obciąża adw. M.W..

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 20 maja 2015 r. Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w [...] (SD .../15) uznał adw. M.W. za winnego tego, że:

1. W okresie od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku odbycia szkolenia zawodowego adwokata, tj. o przewinienie z par. 8 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej) przyjętego Uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 2/XVIII/98 w zw. z art. 80 ustawy Prawo o advokaturze z dnia 26 maja 1982 r. w zw. z par. 1 Obwieszczenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 29 października 2013 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu „O doskonaleniu zawodowym adwokatów” (na podstawie uchwały nr 57/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z 19 listopada 2011 roku ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr 70/2012 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 17 marca 2012 roku) oraz z par. 63 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej),
2. od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 28 lutego 2014 roku nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku przedstawienia informacji w przedmiocie odbycia szkolenia zawodowego adwokata w 2013 roku, tj. o przewinienie z par. 64 w zw. z par. 61 Zbioru Zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej) przyjętego Uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 2/XVIII/98 w zw. z art. 80 ustawy Prawo o advokaturze z dnia 26 maja 1982 r. w zw. z par. 18 Obwieszczenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 29 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu „O doskonaleniu zawodowym adwokatów” (na podstawie uchwały nr 57/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z 19 listopada 2011 roku ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr 70/2012 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 17 marca 2012 roku),
3. od dnia 5 marca 2014 roku do dnia 12 marca 2014 roku (i w dalszym ciągu) będąc zobowiązanym przez Wicedziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w [...] do udzielenia w określonym terminie 7 wyjaśnień nie zadośćuczynił temu obowiązkowi, tj. o przewinienie z par. 64 zd. 2 w zw. z par. 61 Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej) przyjętego Uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 2/XVIII/98 w zw. z art., 80 Prawo o advokaturze z dnia 26 maja 1982 r. i wymierzył mu za każdy z tych czynów karę pieniężną w

wysokości jednokrotności stawki izbowej oraz orzekł karę łączną w wysokości jednokrotności stawki izbowej.

Orzeczenie to zaskarżył obwiniony, zarzucając temuż orzeczeniu naruszenie obowiązujących przepisów, w szczególności art. 3 ust. 4, art. 58 pkt 12 lit. h, art. 80 ustawy Prawo o adwokaturze oraz art. 32 ust. 3 konstytucji RP i na tej podstawie wniósł o uchylenie orzeczenia i umorzenie postępowania dyscyplinarnego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzeczeniem z 21 maja 2016 r. (WSD .../15) utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Kasację od tego orzeczenia wniósł obrońca obwinionego, zarzucając temuż orzeczeniu:

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 3 ust. 4 oraz art. 58 pkt 12 lit. h i art. 80 ustawy 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz.U. p 1255) oraz art. 31 ust. 3 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483) poprzez przyjęcie, iż niedopełnienie obowiązku szkoleniowego, wynikającego z § 8 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej), stanowi przewinienie dyscyplinarne.
2. obrazę przepisów prawa procesowego, mającą wpływ na treść zaskarżonej orzeczenia, tj. art. 437 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy - Prawo o adwokaturze, poprzez nieuwzględnienie zarzutów zawartych w odwołaniu na skutek błędnego przyjęcia, że odwołujący nie odnosi się do ustaleń i rozstrzygnięć Sądu I instancji.

W oparciu o to skarżąca wniosła o zmianę orzeczenia przez uniewinnienie obwinionego od przypisanego mu czynu ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury wniósł o oddalenie kasacji.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Pomijając niedoskonałości kasacji przejawiające się we wnoszeniu o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uniewinnienie obwinionego od przypisanego mu czynu w sytuacji, gdy obwiniony został uznany winnym popełnienia trzech czynów to skarżąca ma rację jedynie w tym, co powtórzyła za Sądem Najwyższym w wyroku z 15 lipca 2010 r. (SDI 12/10), że materialnoprawna podstawa przypisania

odpowiedzialności dyscyplinarnej, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi być oparta w przepisie rangi ustawowej, a jedynie ewentualnie uzupełniona o przepisy podustawowe albo zawarte w uchwałach organizacji korporacyjnych. Rzecz w tym, że wbrew twierdzeniom autorki kasacji odpowiedzialność dyscyplinarna za naruszenie obowiązku szkolenia znajduje uzasadnienie w przepisach rangi ustawowej.

Skarżąca odwołuje się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014 r. (SDI 32/14). Zgodnie z poglądem wyrażonym w tym wyroku, przepisy ustawy o radcach prawnych nie dawały podstaw organom ich samorządu zawodowego do nakładania na radcę prawnego obowiązku szkolenia zawodowego, obwarowanego sankcją dyscyplinarną. Orzeczenie to nie może determinować rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, gdyż z jednej strony nie zostało oparte na przepisach regulujących wykonywanie zawodu adwokata, które pomimo znaczących podobieństw unormowań dotyczących radców prawnych i adwokatów różniły się w aspekcie odpowiedzialności dyscyplinarnej, a z drugiej strony nie sposób podzielić wszystkie wyrażone w nim poglądy.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2016 r. (SDI 60/16) wskazał, że odpowiedzialność dyscyplinarna za naruszenie obowiązku szkoleniowego znajduje oparcie w przepisach rangi ustawowej i to zarówno obecnie obowiązujących, jak też w chwili popełnienia czynów przypisanych obwinionemu.

Wypada za tym orzeczeniem powtórzyć, że ustawodawca ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255) znowelizował zarówno ustawę o radcach prawnych, jak i prawo o adwokaturze, wymieniając w zakresie działania Krajowej Rady Radców Prawnych (art. 60 pkt 8 lit.h) i Naczelnej Rady Adwokackiej (art. 58 pkt 12 lit. m) możliwość uchwalania regulaminów dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych/adwokatów w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służącym zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez członków obu grup zawodowych a zatem obecne brzmienie przepisów prawa o adwokaturze nie powinno budzić żadnych wątpliwości interpretacyjnych co do istnienia takiego obowiązku (art. 58 pkt 12 lit.m). Z uwagi

na czas popełnienia przewinienia przypisanego obwinionemu, rozstrzygnięcie sprawy wymaga również ustalenia, czy przed wejściem w życie wymienionej wyżej ustawy, prawo o adwokaturze nakładało na adwokatów obowiązek doskonalenia zawodowego pod groźbą sankcji dyscyplinarnych i uprawniało samorząd adwokacki do regulowania tej materii - inaczej mówiąc, czy nowelizacja z 2015 r. dała organom samorządu uprawnienia, których wcześniej nie posiadały, czy też nie zmieniła niczego w dotychczasowym stanie prawnym, a charakter użytego przez ustawodawcę sformułowania „dopełnienie obowiązku” dowodzi dwóch rzeczy, a mianowicie tego, że obowiązek doskonalenia zawodowego ciążył wcześniej na adwokatach, i że doskonalenie zawodowe należało do obowiązku zawodowego adwokata.

Analiza całokształtu unormowań dotyczących wykonywania zawodu adwokata musi prowadzić do wniosku, że uchylenie się adwokata od realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego, w sposób określony przez właściwy organ samorządu zawodowego może stanowić przewinienie dyscyplinarne, o którym mowa w art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i mogło je stanowić również w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255).

Nie ulega wątpliwości, że oceniając zarzucane obwinionemu zachowanie na poziomie prawa wewnętrznego - samorządowego adwokatury, trzeba stwierdzić, iż nie zrealizował obowiązku nałożonego na niego przez naczelny organ samorządu zawodowego. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w Kodeks Etyki Adwokackiej do obowiązków adwokata należy min. stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych i dążenie do utrzymania wysokiej sprawności zawodowej (§ 8), stosowanie się do obowiązujących uchwał i innych decyzji władz adwokatury (§ 63), udzielanie władzom adwokatury żądanych wyjaśnień w określonym terminie (§ 64). W myśl natomiast uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 57/2011 z dnia 19 listopada 2011 r. „O doskonaleniu zawodowym adwokatów” (w brzmieniu obowiązującym w czasie przewinienia dyscyplinarnego) adwokat powinien spełniać obowiązek doskonalenia zawodowego poprzez uczestnictwo w szkoleniach zawodowych organizowanych przez samorząd zawodowy adwokatury, udział w szkoleniach,

seminariach, konferencjach lub wykładach organizowanych przez inne instytucje, niż samorząd zawodowy advokatury, samokształcenie, które wyraża się bądź w przygotowaniu i publikacji opracowania o charakterze naukowym oraz publicystyczno-prawnym, bądź w przygotowaniu i przeprowadzeniu wystąpienia w ramach wymienionych wcześniej form szkolenia (§ 4), a także do końca lutego każdego roku, złożyć sprawozdanie o wykonaniu obowiązku doskonalenia w poprzednim roku kalendarzowym (§ 18).

Ma oczywiście rację skarżący, podnosząc, że wskazane wyżej przepisy regulacji korporacyjnych nie mogą stanowić samodzielnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej, gdyż ta musi mieć oparcie w przepisie rangi ustawowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 r., SDI 12/10, OSNKW 2011/3/15). Rzecz jednak w tym, że obowiązek doskonalenia zawodowego adwokata jest obowiązkiem ustawowym. Określanie przez organy samorządu adwokackiego sposobu realizacji i egzekwowania tego obowiązku ma umocowanie ustawowe, a zatem wbrew twierdzeniom skarżącego w niczym nie narusza konstytucyjnych praw obwinionego.

Prawdą jest, że w ustawie - Prawo o advokaturze brak przepisu, zawierającego adresowany bezpośrednio do adwokata nakaz stałego podnoszenia kwalifikacji, w tym udziału w szkoleniach, a więc rozwiązania znanego z szeregu innych ustaw, określających obowiązki osób wykonujących niektóre zawody. Nie oznacza to jednak, że ustawodawca - celowo lub przez przeoczenie - zwolnił adwokatów z takiego obowiązku. Przeciwnie, przepisy prawa o advokaturze nie pozostawiają najmniejszych wątpliwości, że ustawodawca zobligował ich do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Co więcej nakazał im realizować ten obowiązek zawodowy w formie i na zasadach określonych przez organy ich samorządu zawodowego. Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 pkt 4 prawa o advokaturze jednym z zadań samorządu zawodowego advokatury jest doskonalenie zawodowe adwokatów.

Odczytując znaczenie tego unormowania, nie można pominąć ani specyfiki pojęcia, którym posłużył się ustawodawca, określając wymienione wyżej zadanie advokatury, ani znaczenia zawodu adwokata, ani charakteru konstytucyjnej i ustawowej roli samorządu zawodowego advokatury, o czym skarżący, powołując

się na sprzeczność prawa korporacyjnego z konstytucyjną zasadą wolności i zasadami jej ograniczania (art. 31 Konstytucji RP), zdaje się zapominać.

Podkreślić zatem trzeba, że zawód adwokata jest zawodem zaufania publicznego, powołanym do świadczenia profesjonalnej pomocy prawnej ludziom, którzy jej potrzebują w najróżniejszych sytuacjach życiowych. Z uwagi na charakter materii, której dotyczy pomoc świadczona przez adwokatów, ważne jest, aby przygotowanie adwokatów do świadczonych przez nich usług było stale utrzymywane na odpowiednim poziomie. Oczywistym jest przecież, że działania adwokata, który udziela porady prawnej, reprezentuje stronę procesu, broni oskarżonego, sporządza pismo procesowe, mają przemożny wpływ na sytuację majątkową i osobistą osób korzystających z jego usług, a niedostatki warsztatowe adwokata mogą powodować dla nich negatywne i czasami wyjątkowo dotkliwe skutki. Stąd też trudno sobie wyobrazić, aby racjonalny ustawodawca pozostawił wyłącznie mechanizmom rynkowym wymuszanie na adwokatach doskonalenia zawodowego i eliminowania z ich zawodu tych, którzy sami nie będą chcieli podnosić swoich kwalifikacji. Nie postąpił tak też polski ustawodawca, o czym przekonują zapisy prawa o adwokaturze. Znamionnym jest, że tworząc samorząd zawodowy adwokatów i przekazując mu sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (art. 17 ust. 1 Konstytucji RP), ustawodawca nie nałożył obowiązku zapewnienia obywatelom możliwości korzystania z pomocy prawnej na adwokatów, lecz na powołaną w tym celu adwokaturę (art. 1 ust. 1 prawa o adwokaturze) i to ją zobowiązał do tworzenia warunków do realizacji tego zadania, sprawowania nadzoru na przestrzeganiem przepisów o wykonywaniu zawodu adwokata, doskonalenia zawodowego adwokatów, ustalania i krzewienia zasad etyki zawodowej oraz dbałości o ich przestrzeganie (art. 3 prawa o adwokaturze). Nie do przyjęcia byłoby założenie, że realizacja zadań nakładanych na samorząd zawodowy nie rodzi po stronie jego członków odpowiednich obowiązków. Brak takiego powiązania pozbawiałby adwokaturę konstytucyjnych cech samorządu zawodowego, gdyż sprawowanie przez nią pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu adwokata w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony czyniłby iluzorycznym.

W tym kontekście ustawodawca nie bez przyczyny nie nakładał bezpośrednio na adwokatów obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych, pozostawiając w ich gestii jego wykonanie, lecz posłużył się pojęciem doskonalenia zawodowego, które ze swej istoty ma charakter zorganizowany. Nie może być inaczej, skoro realizuje go samorząd zawodowy. Będąc odpowiedzialnym za doskonalenie zawodowe swoich członków, musi mu nadać formę na tyle zorganizowaną i sformalizowaną, aby dało się kontrolować realizację tego obowiązku. W tej sytuacji, zupełnie nieuprawnionym byłoby dowodzenie, iż wyartykułowanie w Kodeksie Etyki Adwokackiej powinności stałego podnoszenia przez adwokata kwalifikacji zawodowych, a także skonkretyzowanie w Uchwale Naczelnej Rady Adwokackiej nr 57/2011 z dnia 19 listopada 2011 r. sposobu realizacji przez adwokatów obowiązku doskonalenia zawodowego i jego rozliczania nie ma oparcia ustawowego. Zauważyć przy tym trzeba, że dopełnienie przez adwokata - ciążącego na nim z racji przynależności do adwokatury - obowiązku doskonalenia zawodowego, nie może uchodzić za nadmiernie obciążenie, tym bardziej że regulacje samorządowe pozwalają realizować go nawet poprzez dające zweryfikować aktywność adwokata formy samokształcenia.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy uznał, iż słusznie Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury zaaprobował przyjęcie przez Sąd Dyscyplinarny, że przypisane obwinionemu zachowanie wyczerpuje znamiona przewinienia dyscyplinarnego określonego w przepisie art. 80 prawa o adwokaturze, który przewiduje odpowiedzialność adwokata m.in. za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu oraz naruszenie obowiązków zawodowych. Brak udziału obwinionego w realizacji nałożonego na adwokatów ustawowego obowiązku doskonalenia zawodowego stanowi naruszenie jego obowiązków zawodowych i jednocześnie pozostaje w sprzeczności z zasadami etyki jego zawodu. Ujęty w § 8 Kodeksu Etyki Adwokackiej obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowej wyraża jedną z podstawowych zasad deontologii adwokackiej i jak to wyżej wykazano ma ustawowe umocowanie.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

